

УДК 796. 035- 056. 26

ПРОПАГАНДА ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ НЕПОВНОСПРАВНИХ У ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Наталія СЕМАЛЬ

Ужгородський національний університет

Анотація. У роботі систематизовано інформацію про роль засобів масової інформації в пропагандистській діяльності із залучення неповносправних до рухової активності. Вивчено думку неповносправних щодо якості, змісту й адресності публікацій на фізкультурно-спортивну тематику в засобах масової інформації. З'ясовано недостатню участь засобів масової інформації з пропаганди фізкультурно-спортивних занять серед інвалідів. Виявлено, що наявні резерви для підвищення мотивації осіб з особливими потребами до фізкультурно-спортивних занять засобами масової інформації.

Ключові слова: пропаганда, фізкультурно-спортивні заняття, неповносправні, засоби масової інформації.

Актуальність проблеми. Пропаганда – це безперервний освітньо-виховний процес, який фахівці [3, 5, 8] умовно розподіляють на кілька етапів, зокрема такі:

1. Переконавання в необхідності фізкультурних занять.
2. Підвищення рівня фізкультурної грамотності.
3. Залучення до регулярних фізкультурно-оздоровчих занять.
4. Підтримка, подальше підвищення фізкультурної активності та ефективності фізкультурно-оздоровчих занять.

Також наголошується, що ефективність пропагандистської роботи щодо поширення та популяризації як фізкультурної, так і спортивної діяльності залежить від дотримання принципів її проведення. У дослідженнях В.Г. Осінчука [5] вивчено та проаналізовано різні форми фізкультурної пропаганди. Так, автор доводить доступність та популярність інформації з газет; виявляє зміни інформаційних потреб населення відповідно до віку.

Тобто науковці доводять, що саме пропаганда спеціальних знань через засоби масової інформації дозволяє провадити безперервний освітній та виховний процес різних груп населення [3, 5]. Окрім того, вони також переконані в доцільності поєднання в пропаганді інформаційної та просвітницької функції для формування та утримання суспільної думки. Так, слід зазначити, що ще в цільовій комплексній програмі «Фізичне виховання – здоров'я нації» зазначалося, що серед основних напрямків реалізації завдань є впровадження дієвої системи фізкультурної просвіти населення, яка б сприяла залученню громадян до активних занять фізичною культурою та спортом [2].

Загалом, головною метою пропаганди фізкультурно-оздоровчої діяльності є переконання населення в її користі та повсякденній необхідності, що набуває неабиякого значення в роботі з неповносправними.

Державна програма розвитку фізичної культури та спорту на 2007–2011 роки передбачала систему заходів, що спрямована на залучення до спортивних занять різних груп населення, зокрема і осіб з особливими потребами. Адже однією з важливих проблем соціалізації неповносправних у суспільство є залучення їх до систематичної рухової активності [1].

На жаль, у нашому суспільстві недооцінюються можливості рухової активності в дотриманні здорового способу життя, зміцненні здоров'я. Водночас світовий досвід свідчить, що саме рухова активність людини упродовж усього життя сприяє профілактиці захворювань і зміцненню здоров'я [6].

У Національній доктрині також зазначається, що передусім значення набуває формування в громадян переконання в необхідності регулярного використання різноманітних форм фізичного виховання, масового спорту, раціональної рухової активності [4]. Наголошується, що метою розвитку фізичної культури та спорту є створення умов для забезпечення оптимальної рухової активності кожної людини впродовж усього життя, досягнення нею достатнього рівня

фізичної та функціональної підготовленості, сприяння соціальному, біологічному та психічному благополуччю, поліпшенню стану здоров'я [7]. Особливого значення це набуває для осіб із різними вадами здоров'я – неповносправних, які у своїй більшості залишаються сам на сам із своїми проблемами.

Рівень інвалідності зростає щороку. Понад 650 мільйонів людей, що становить у середньому 10–15% населення у світі, живуть з інвалідністю. В Україні налічується близько 186 тисяч інвалідів серед дітей, а прогноз є невтішним – до 212 тисяч хворих і 85 тисяч дітей з важкою інвалідністю. Близько 4,5% від усіх дітей-школярів є діти з порушеннями психофізичного розвитку, які щорічно збільшуються на 5,5 тисяч. І лише 1% загальної кількості інвалідів охоплені всіма формами фізкультурно-оздоровчої роботи [6].

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконувалася згідно зі Зведеним планом науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури та спорту на 2006–2010 рр. Міністерства України в справах сім'ї, молоді та спорту за темою 1.3.4 “Організаційно-методичні основи розвитку в Україні руху “Спорт для всіх” (номер державної реєстрації 0106U012615) та виконується згідно зі Зведеним планом науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури та спорту на 2011–2015 рр. Міністерства України в справах сім'ї, молоді та спорту за темою 3.9 “Удосконалення наукових засад спорту для всіх, фітнесу та рекреації” (номер державної реєстрації 0111U001735).

В зв'язку з цим, **метою** нашої роботи було вивчення думки неповносправних щодо якості, змісту та адресності публікацій на фізкультурно-спортивну тематику у засобах масової інформації.

Завдання дослідження:

1. Вивчити та систематизувати інформацію про роль засобів масової інформації у пропагандистській діяльності щодо залучення неповносправних до рухової активності.

2. З'ясувати достатність та пріоритетність матеріалів на фізкультурно-спортивну тематику для неповносправних у засобах масової інформації.

Методи дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення літературних даних, соціологічний метод (анкетування); методи математичної статистики.

Організація дослідження. Дослідження проводилися з вихованцями Закарпатського обласного центру фізичної культури та спорту «Інваспорт». В анкетуванні взяло участь 190 осіб з особливими потребами. Стаж з організації занять у спортивних секціях становив від одного до п'яти років.

Основний матеріал. Нам було важливо з'ясувати, чи неповносправні взагалі вивчають фізкультурно-спортивну інформацію в газетах і журналах. Позитивно на це питання відповіло 77,8% респондентів. Негативну відповідь дало 22,2% неповносправних.

Однак різним виявився характер статей, які найбільше привертають увагу осіб з особливими потребами. Так, 29,3% і 22,5% опитаних відповідно приваблює інформація про здоровий спосіб життя та про змагання, які будуть проводитимуться серед неповносправних. По 15,4% респондентів наголосили, що для них важливим є вивчення матеріалів про користь занять для здоров'я та про отримані результати змагань серед неповносправних. Про видатних спортсменів хотіли б прочитати 8,8% опитаних.

На жаль, незначну кількість неповносправних (4,2%) приваблює матеріал про рекомендації для занять спортом. Про рекреаційний спорт неповносправних та про користь занять для соціальної адаптації в суспільстві зазначили по 1,5% інвалідів відповідно. Матеріал про видатних тренерів привертає увагу лише 1,4% респондентів.

Окрім того, визначити достатність матеріалів, які спонукають неповносправних до фізкультурно-спортивних занять, що друкуються саме в закарпатських газетах змогли не всі респонденти. Так, 7,3% опитаних важко було відповісти на це запитання. А більшість неповносправних (64,1%) наголошують, що кількість матеріалів, які подаються в газетах, є недостатньою. Лише 4,5% респондентам її достатньо, а 24,1% опитаних стверджують, що вона є вкрай недостатньою (рис. 1).

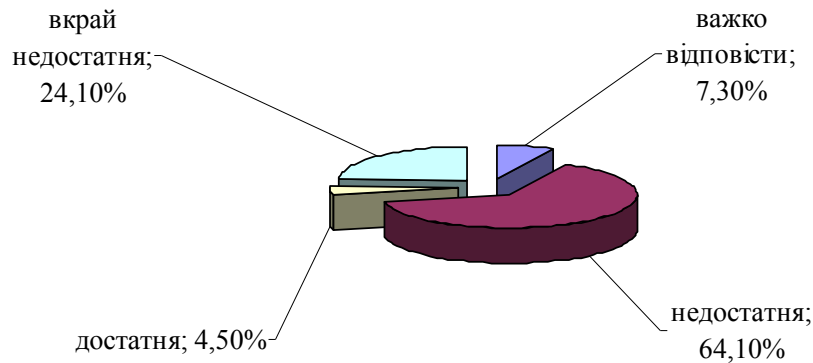

Рис. 1. Оцінювання кількості матеріалів, які друкуються в газетах і спонукають неповносправних до фізкультурно-спортивних занять

Загалом, вивчення думки про достатність матеріалів у засобах масової інформації щодо фізкультурно-спортивних занять для осіб із особливими потребами виявило, що 58,0% респондентів вважають, що вона є недостатньою. На думку 29,4%, вона взагалі є дуже малою. І достатньою – за даними лише 12,6% опитаних.

Тобто роль засобів масової інформації у Закарпатській області щодо залучення неповносправних до фізкультурно-спортивних занять є недостатньою.

Це також підтверджують дані дисертаційного дослідження О. Стасюк (2008) про те, що засоби масової інформації недостатньо висвітлюють діяльність і реабілітаційних центрів, а основними джерелами інформування відвідувачів є лікарі чи медико-соціальна експертна комісія (38,3%), знайомі (18,7%), батьки, родичі (15,6%).

Неповносправним також було запропоновано проранжувати інформацію, яку доцільно з їхньої точки зору, подавати на сторінках газети, пропагуючи фізкультурно-спортивні заняття. Ранг означав ступінь важливості виду інформації (табл.1).

Таблиця 1

Пріоритетність інформації на сторінках газети щодо пропаганди фізкультурно-спортивних занять

Вид інформації	Місце за ступенем важливості
Місце фізичної культури та спорту у здоровому способі життя	1
Методичні рекомендації щодо фізкультурних занять при певних захворюваннях	2
Рекомендації з раціональних обсягів рухової активності	3
Методичні рекомендації для тих, які самостійно займаються	4
Фізкультурно-оздоровчі заняття інвалідів у вільний час	5
Результати виступів спортсменів-інвалідів на міжнародній арені	6
Про діяльність таборів активної реабілітації	7

У результаті обробки анкет з'ясувалося, що більшість неповносправних (25,2%) на першому місці розміщували інформацію про місце фізичної культури та спорту в здоровому способі життя. На другому місці респонденти зазначили, що бажають читати про методичні рекомендації щодо фізкультурних занять при певних захворюваннях, а на третьому – рекомендації з раціональних обсягів рухової активності (21,0% і 18,9% відповідно). Інші варіанти відповідей розташовані на подальших місцях, а саме: матеріали, що містять методичні рекомендації для тих, які самостійно займаються (12,6%); про фізкультурно-оздоровчі заняття інвалідів у вільний час (10,5%); результати виступів спортсменів-інвалідів на міжнародній арені (7,4%) та про діяльність таборів активної реабілітації (4,4%).

Таким чином підтверджено актуальність і соціальну важливість місця фізичної культури та спорту як фактора формування здорового способу життя в повсякденній життєдіяльності осіб з особливими потребами та залучення їх до фізкультурно-оздоровчих занять.

Однак проведене нами опитування неповносправних встановило недостатню участь засобів масової інформації у їх залученні до фізкультурно-спортивних занять.

Висновок. Однією з важливих проблем соціалізації неповносправних є залучення їх до систематичної рухової активності.

Виявлено недостатній вплив засобів масової інформації (газети, радіо, телебачення) у пропаганді фізкультурно-спортивних занять серед неповносправних (64,1% респондентів).

З'ясовано, що в змісті інформації, яка подається на сторінках газет, передусім, має бути матеріал про місце фізичної культури та спорту в здоровому способі життя; на другому місці неповносправні бажають читати інформацію про методичні рекомендації щодо фізкультурних занять при певних захворюваннях, а на третьому – рекомендації з раціональних обсягів рухової активності. Далі за ступенем важливості для осіб з особливими потребами є така інформація: методичні рекомендації для тих, які самостійно займаються; про фізкультурно-оздоровчі заняття інвалідів у вільний час; про результати виступів спортсменів інвалідів на міжнародній арені та про діяльність таборів активної реабілітації.

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження буде спрямовано на активізацію проведення просвітницько-пропагандистської діяльності організаціями сфери фізичного виховання і спорту для залучення неповносправних до спортивних та фізкультурно-реабілітаційних занять.

Список літератури

1. Державна програма розвитку фізичної культури і спорту на 2007-2011 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1594-2006-%EF&chk=4/UMfPEGznhh07z.ZilZl3L2Hl4j2s80msh8Ie6>
2. Про Цільову комплексну програму «Фізичне виховання – здоров'я нації» // Інформаційний збірник МОН України. – 1999. – № 7. – С. 3–14.
3. Організація та методика оздоровчої фізичної культури і рекреаційного туризму : навч. посіб. / О. М. Жданова, А. М. Тучак, В. І. Поляковський, І. В. Котова. – Луцьк : Вежа, 2000. – С. 52–58.
4. Жданова О. Оцінювання інформаційно-пропагандистської діяльності центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» / Ольга Жданова, Ірина Грибовська, Наталія Семаль // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини. – Л., 2011. – Вип. 15, т. 4. – С. 37–42.
5. Осінчук В. Г. Пропаганда фізичної культури і спорту / В. Осінчук. – К. : ІСДО, 1993. – 80 с.
6. Перфільєва М. В. Соціалізація неповносправних дітей в рамках інклюзивної освіти / М. В. Перфільєва // Зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. І. Огієнка. – Кам'янець-Подільський, 2009. – Вип. 11. – С. 72-76.
7. Семаль Н. Просвітницько-пропагандистська діяльність з питань залучення різних верств населення до фізкультурно-оздоровчих занять / Наталія Семаль // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури і спорту. – Л., 2010. – Вип. 14, т. 2. – С. 215–219.
8. Тарасюк Н. Сучасний етап пропаганди занять фізичною культурою: підходи до вивчення проблеми / Наталія Тарасюк // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури і спорту. – Л., 2000. – С. 28–29.

**ПРОПАГАНДА ФИЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНЫХ ЗАНЯТИЙ
ДЛЯ ИНВАЛИДОВ В СРЕДСТВАХ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ**

Наталія СЕМАЛЬ

Ужгородский национальный университет

Аннотация. В работе систематизировано информацию о роли средств массовой информации в пропагандистской работе по привлечению инвалидов к двигательной активности. Изучено мнение инвалидов о качестве, содержании и конкретизации публикаций на физкультурно-спортивную тематику в средствах массовой информации. Установлена недостаточность участия средств массовой информации по пропаганде физкультурно-спортивных занятий среди инвалидов. Выявлено, что существуют резервы для повышения мотивации людей с особенными потребностями к физкультурно-спортивным занятиям средствами массовой информации.

Ключевые слова: пропаганда, физкультурно-спортивные занятия, инвалиды, средства массовой информации.

**ADVOCACY OF SPORTS CLASSES
FOR DISABLED PEOPLE IN MEDIA**

Natalija SEMAL

Uzhhorod National University

Abstract. In our work systematized information about role of media in advocacy involvement of disabled people to physical activity. We have studied opinion disabled people about quality, content and specification publications about sports activities in media. It was establish insufficient participation of the media in advocacy of sports classes disabled people. We have found opportunities for increased motivation disabled people for sports classes by media.

Key words: advocacy, sports classes, disabled people, media.